

Personalhandbok om döendet och döden

Döendet och döden, en personalhandbok.

Under våren 2000 väcktes en tanke av projektansvariga att sätta ihop en personalhandbok om döendet och döden. Vi (projektansvariga) bad avdelningarna, inom vårdplatsenheten, att utse en representant från varje avdelning som hade intresse av att vara med i arbetsgruppen. Under gruppens tre träffar samt under mellantiden samlade gruppen ihop material. Vi har till stor del använt oss av befintligt material och utifrån detta sammanställt handboken. Vi valde att sammanställa den i en pärm, vilket ger oss möjlighet att byta ut, förnya och förbättra den. I samband med detta arbete utformade vi en sk. "checklista", som ska användas som en hjälp, vid omhändertagandet av avliden patient samt ett minneskort, till anhöriga, som ska läggas på bordet bredvid den avlidne.

I samband med detta arbete anordnade vi en föreläsningsserie under rubriken: **Döden och döendet – en livsviktig fråga**. Vi valde att under tre eftermiddagar anordna samma föreläsning vid två tillfällen, ca 1h och 15 minuter per tillfälle. Vi hade följande innehåll på föreläsningarna:

- ❖ **Föreläsning 1:** Omhändertagandet av patienten efter dödens inträffande. Föreläsare var obduktionstekniker från patologen, universitetssjukhuset MAS samt en begravningsentreprenör. Antal deltagare på denna föreläsning var 98.
- ❖ **Föreläsning 2:** Sjukhusprästen talade om kulturella och existentiella frågor samt att en psykolog på barnmottagningen tog upp frågor runt barn och sorg. Antal deltagare var 76
- ❖ **Föreläsning 3:** Läkare från SAH- sjukhusansluten hemsjukvård, i Malmö, talade om kroppens förberedelse inför döendet och läkarens roll runt döden. Antal deltagare var 81.
- ❖ **Föreläsning 4:** Representanter från Muslimska, Judiska och Ortodoxa kyrkan kommer att ske den 5 april- 2001
- ❖ **Utbildningsresa till Lydiagården i Höör:** Föreläsning i kommunikation av Ingrid Terje samt presentation av Lydiagården och deras verksamhet den 9 maj 2001.

Vår målsättning med handboken och föreläsningarna är:

- ❖ Öka personalens kunskaper inom ovanstående områden och därigenom få bättre förståelse i dessa frågor och ökad förståelse om andra kulturer.
- ❖ Att alla avlidna patienter ska få samma omhändertagande och med hög kvalitet.
- ❖ Ge ett ökat stöd till all personal, så att de på ett bra sätt orkar stödja den sjuke och hjälpa närstående i deras sorg.

Utvärdering av handboken kommer att ske genom arbetsgruppens medlemmar efter 1 år.

Projektansvariga

Christine Karlsson, smärtsjuksköterska
Irène Axman-Andersson, vårdutvecklare

Arbetsgruppen

Gunilla Gärdrup undersköterska, avdelning 2,
Ulla-Carin Petersén undersköterska, avdelning 3
Rosemarie Bergman, sjuksköterska, avdelning 4
Anita Mårtensson, undersköterska, avdelning 5

Projektgruppen har i dec. 2001 ytterligare gjort en studieresa till Humlegaarden i Danmark –Alternativ cancerklinik.

Utvärdering av handbokens användning gjordes okt 2000.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING Personalhandbok om döden och döendet

0. Den döendes rättigheter
 1. Omhändertagande av den avlidne
 2. Dokumentationshandlingar
 3. Olika trossamfund – omhändertagande – telefonlista
 4. Informationsbroschyrer – Vita arkivet, Vård av närstående, begravning
 5. Livets sista tid
 6. Barn och sorg
 7. Dikter, verser
 8. Lagar och förordningar'
 9. .
 10. .
 11. .
 12. Litteraturlista

Denna personalhandbok om döden och döendet är framtagen av Gunilla Gärdrup avdelning 11, Ulla-Carin Petersén avdelning 12, Rosmarie Bergman, Anita Mårtensson avdelning 5, Christine Karlsson och Iréne Axman-Andersson

TILL MINNE AV

*Ibland liksom hejdar
sig tiden ett slag
och någonting alldeles
oväntat sker.
Världen förändrar sig
varje dag
men ibland blir den
aldrig den samma mer.*

Alf Henriksson

Personalen
Vårdavdelning 12

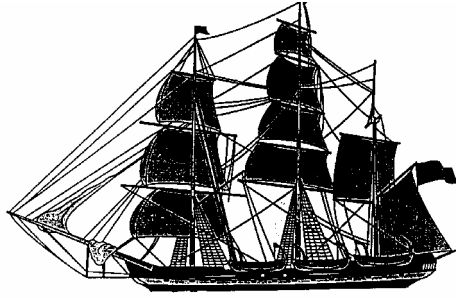

TILL MINNE AV

*Det gick en gammal odalman
och sjöng på åkerjorden.
Han bar en frökorg i sin hand
och strödde mellan orden
för livets början och livets slut
sin nya fröskörd ut.
Han gick från soluppgång
till soluppgång.
Det var den sista dagens morgon.
Jag stod som harens unge,
när han kom.
Hur ångestfull jag var
inför hans vackra sång!
Då tog han mig och satte mig
i korgen
och när jag somnat,
började han gå.
Döden tänkte jag mig så.*

Bo Setterlind

Personalen
Vårdavdelning 12

TILL MINNE AV

*Döden, en våg rullar sakta in mot land.
Smeker len och solvärmd strand.
Havet slukar alla spår
och läker alla öppna sår.
Tyst och stilla ut från land.
Smekt av len och solvärmd strand.*

Okänd

Personalen
Vårdavdelning 12

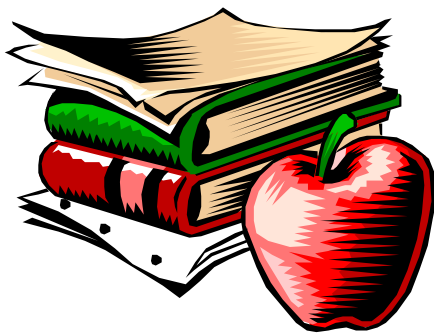

TILL MINNE AV

*Ligger du vaken
om natten
Räds du den morgon
som gryr
Spana mot skogen bortom
gatten
där är ditt äventyr.*

Bo Setterlind

Personalen
Vårdavdelning 12

Litteraturlista, personalhandbok om döendet och döden

Att sörja ett syskon

Frimansson Inger
Pohl Peter & Gieth Tina
Sundvall Viveca
Lindgren Astrid
Moberg Vilhelm

Jag kan också gå på vattnet
Jag saknar dig, jag saknar dig!
Bland fimpar och rosor
Bröderna Lejonhjärta
Din stund på jorden

Att sörja ett barn

Ekner Reidar
Fredriksson Dorrit
Uddberg Mari
Wolterstorff Nicholas

Bland flera tusen rad
Lennart dog ung
Till minnet av Mari
Att sörja en son

Att sörja en vän

Enquist Per Olov
Hagelthorn Christina
Örn Peter

Mannen i båten
Stenarna
Ingen anledning till oro

Att sörja en livskamrat

Blomqvist Anni
Lewis Clive Staples
Olin Ulla
Ramnefalk Marie Louise
Rynell Elisabeth
Sjögren-Olsson Margareta

I stormens spår
Anteckningar under dagar av sorg
Eftervärme
Någon har jag sett. Dikter
Natliga samtal. Dikter
Aldrig mer

Att sörja sitt eget liv

Delblanc Sven
Ek Birgitta
Noll Peter
Tulf Heidi

Slutord
Plötsligt så nära. Dagbok inför döden
Den utmätta tiden
Möte med döden mitt i livet.

Att sörja en förälder

Bergström Kerstin
Mazzarella Merete
Peters Cyndee
Rydstedt Anna
Tunström Göran

Resan
Hem från festen
Timme för timme, dag för dag
Jag var ett barn
Prästungen

Barn och sorg

Bowlby John
Foster Sis
Dyregrov Atle
Dyregrov Atle
Gyllensvärd Göran

Attachment and lost, volym 3
Barn, död och sorg
Barn i sorg
Att ta avsked
Stöd för barn i sorg

Övrigt

- SOU 2000:6
Döden angår oss alla –värdig vård i livets slut, delbetänkande från kommittén om vård i livets slutskede. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer, 2000.
- SOU 2000:6
Utveckla kvalitén i den palliativa vården. Bilaga till delbetänkande från kommittén om vård i livets slutskede. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer, 2000.
- DeMarinis, V.
Tvärkulturell vård i livets slutskede. Att möta äldre personer med invandrar bakgrund. Lund: Studentlitteratur, 1998.
- Ahlbäck, S et al.
Handbok för anhöriga, att vårda svårt sjuka och döende i hemmet. Luleå: Primärvården i Luleå, 1998
- Marie De Hennezel
De som skall dö lär oss att leva.